

JUN-AVGUST

KVARTALNI izveštaj o praćenju medija

2024

Etnička netolerancija i bezbednosna manipulacija

Metodologija

Nova društvena inicijativa sprovodi kampanju monitoringa medija na internetu i društvenim mrežama u saradnji sa Pikasa Analytics INC, kompanijom za analizu podataka specijalizovanom za razvoj i primenu alata, softvera i algoritama za mašinsko učenje. Alat omogućava pratiocima nominalno brojanje članaka na različite teme. Oni takođe mogu videti stepen interakcije publike.

Interakcije na internet stranicama se definišu kao novinski članci koji su na Fejsbuku podeljeni sa internet stranice samog medija i ukupan broj lajkova, deljenja i komentara koji su privukli. Interakcije na društvenim medijima podrazumevaju lajkove, deljenja i komentare koji su prikupljeni sa svih kanala društvenih medija (Fejsbuk, Instagram, Jutjub, TikTok, LinkedIn) za sve objave, uključujući fotografije, video snimke i tekst. Procena interakcije se pruža van medijskih kanala i obuhvata različite naloge društvenih medija, uključujući naloge političara i kreatora javnog mnjenja.

Alat vrši zbirnu analizu članaka, dok ih tim za monitoring NSI pregleda kako bi se identifikovale potencijalne dezinformacije i druge informacione anomalije. Međutim, alat ima nekoliko ograničenja. Prilagođen je tako da su svaki praćeni nalog odabrali članovi monitoring tima Pikase i NSI. Samim tim, ukupan broj objava i članaka obuhvata samo praćene naloge, bez drugih naloga koji bi takođe mogli da objavljuju vesti. Izračunavanje interakcija obuhvata sva deljenja, komentare i druge povezane reakcije.

I pored toga, privatni nalozi se mogu pratiti samo ukoliko su zvanično označeni kao nalozi političkih lidera ili stranice obožavalaca. Samim tim, neki Fejsbuk nalozi političara možda nisu obuhvaćeni analizom. Još jedan ograničavajući faktor se tiče pristupa jer NSI može pratiti članke ne starije od 1. decembra 2023. godine.

Praćeni mediji koji izveštavaju sa Kosova na srpskom jeziku:

Alternativna, Gračanica Online, Radio Kontakt Plus, Kosovo Online, KoSSev, Medija Centar, TV Most, Radio Kim, Radio Mitrovica Sever, Radio Televizija Gračanica i RTK2.

Period posmatranja:

1. jun - 31. avgust 2024. godine

Broj praćenih medija na internetu:

126 medija koji izveštavaju na albanskom i srpskom jeziku na Kosovu, 126 medija koji izveštavaju iz Srbije i 24 međunarodna medija.

Cilj monitoringa:

Informacioni poremećaji internet stranica i društvenih medija, novinskih internet portala, Fejsbuka, Jutjuba, TikToka i Instagrama na Kosovu, sa fokusom na kosovski srpski informativni prostor.

Osnovne informacije o praćenim temama:

Most na Ibru, koji se nalazi u gradskim centrima Severne i Južne Mitrovice, predstavlja simboličnu i fizičku pregradu između pretežno albanske zajednice na jugu i pretežno srpske zajednice na severu. Dugi niz godina bio je žarište etničkih tenzija između kosovskih Albanaca i kosovskih Srba. Iako je ključan za lokalni transport i povezanost, most je takođe bio mesto na kojem su kulminirali protesti i nasilje, uz česta zatvaranja kojima se sprečavalo slobodno kretanje između dve strane. Pre predizborne kampanje, vlada Kosova je nastojala da otvori most za saobraćaj uprkos širokom protivljenju zajednice kosovskih Srba na severu. Pošto mostom upravlja KFOR, međunarodna zajednica insistira da Vlada Kosova otvori most u pravo vreme i uz odgovarajuće konsultacije sa zajednicom na severu.

Popis stanovništva na Kosovu 2024. godine, prvi popis za celu državu posle više od deset godina, održan je od 5. aprila do 17. maja 2024. godine (u nekim opštinama do 24. maja), posle nekoliko odlaganja zbog pandemije virusa COVID-19 i drugih proceduralnih pitanja. Jedan od izazova bio je bojkot opština sa srpskom većinom na severu Kosova, slično kao na popisu stanovništva iz 2011. godine. Prema preliminarnim rezultatima popisa objavljenim u julu, Kosovo ima 1,586.659 stanovnika.

Jula 2024. godine, ubijen je srpski policajac Nikola Krsmanović, dok je njegov kolega Vjekoslav Ilić teško ranjen prilikom rutinske kontrole vozila u Loznici, u blizini zapadne granice Srbije sa Bosnom. Napadač Faton Hajrizi, kasnije identifikovan kao kosovski Albanac koji je nedugo pre toga pobeo iz zatvora

niske bezbednosti na Kosovu, otvorio je vatru na policajce i zatim pobeo sa lica mesta. Incident je pokrenuo dvodnevnu hajku u kojoj je učestvovala srpska policija u saradnji sa bosanskim vlastima, a koja se završila pogibijom Hajrizija u policijskoj akciji u blizini Loznice.

Memorandum o razumevanju (MoR) o kritičnim sirovinama potpisale su Srbija i Evropska unija 19. jula 2024. godine tokom samita na visokom nivou u Beogradu. Sporazum su potpisali Maroš Šefčovič, potpredsednik Evropske komisije za Evropski zeleni dogovor, i Dubravka Đedović Handanović, ministarka rudarstva i energetike Srbije. Sporazum podržava razvoj lanaca vrednosti za kritične sirovine, uključujući litijum, radi doprinosa zelenoj tranziciji u EU.

Avgusta 2024. godine, Kosovska policija zatvorila je devet ekspozitura Pošte Srbije u Severnoj Mitrovici, Leposaviću, Zubinom Potoku i Zvečanu. Zatvaranje je zasnovano na tvrdnjama da su ekspoziture poslovale bez registracije u sklopu kosovskog pravnog okvira. Reagovanje Srbije bilo je snažno a njeni funkcioneri su osudili zatvaranje kao provokativne radnje uperene protiv srpske zajednice. Predsednik Srbije Aleksandar Vučić nazvao je njihovo zatvaranje delom šire kampanje protiv srpskih institucija na Kosovu. Kao odgovor, usledili su protesti, a Srbija je pozvala međunarodnu zajednicu da interveniše. Ambasade zemalja Kvinte (SAD, UK, Nemačka, Francuska i Italija) i EU izrazile su zabrinutost zbog potencijalne destabilizacije. Mada su istakle važnost zakonitosti i vladavine prava, one su ujedno pozvale obe strane da sporove rešavaju kroz dijalog i izbegavaju mere koje bi mogle da podignu tenzije.

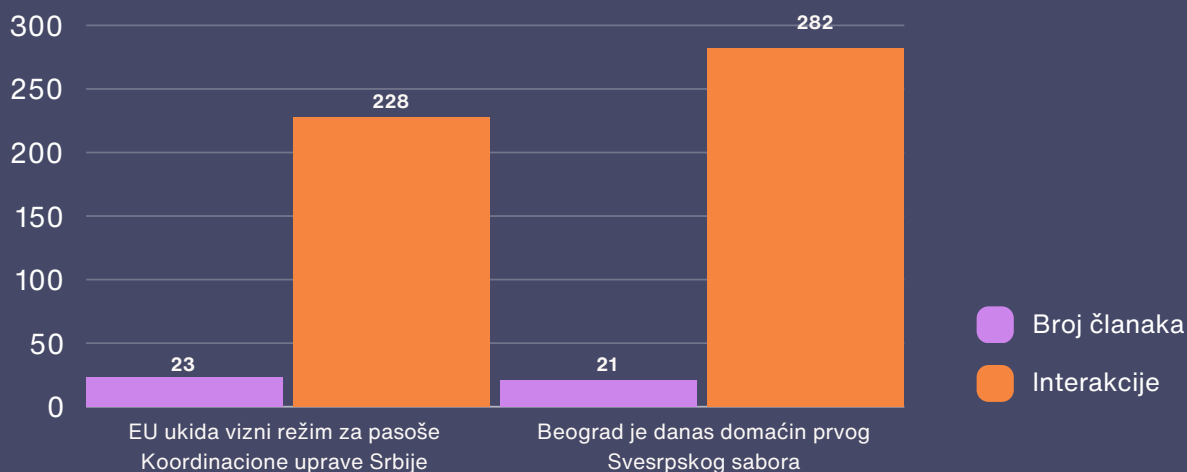
Glavna zapažanja

Za razliku od prethodna dva kvartalna izveštaja, tokom praćenog tromesečja nije bilo jedne teme koja je dominirala. Pa ipak, može se uočiti obrazac povećane etničke netolerancije na strani zvaničnika Kosova i Srbije i politizacija bezbednosnih incidenata sa ekoloških protesta sa ciljem delegitimizacije ili prikrivanja propusta vlasti.

Rezultati praćenja

Ni o jednoj od praćenih tema u medijima sa Kosova koji izveštavaju na srpskom jeziku nije bilo više od 23 članaka u izveštajnom periodu. Na primer, dve teme o kojima se najviše pisalo bile su vizna liberalizacija za pasoše koje izdaje Koordinaciona uprava Srbije i Svesrpski sabor.

Najpraćenije teme u srpskim medijima od juna do avgusta 2024. godine

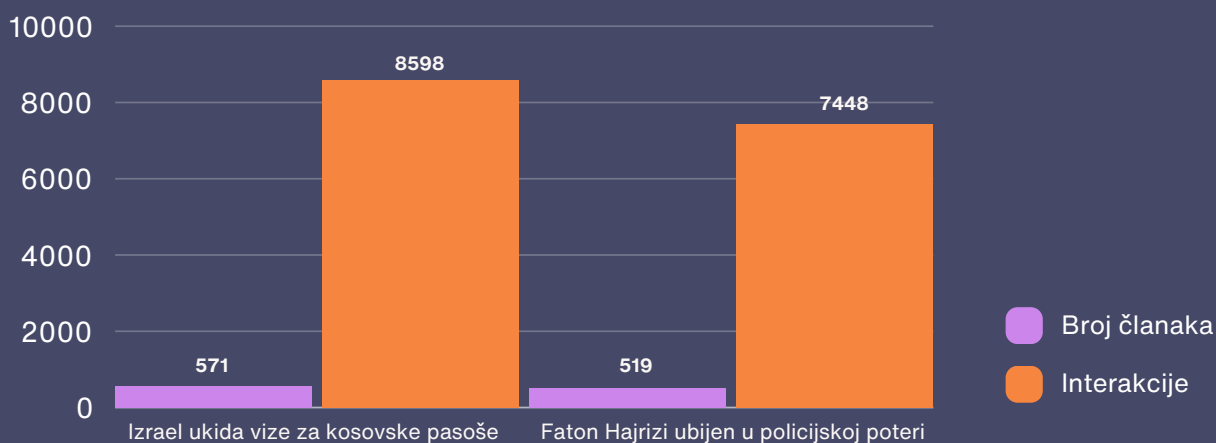

U izveštajnom periodu, najaktivniji medij koji izveštava na srpskom jeziku sa Kosova bio je Kosovo onlajn, koji je objavio 8.342 članaka, uz 76.497 interakcija. Isti sajt bio je prvi po obimu interakcija na društvenim medijima.

Prilikom analize prvih 20 najpokrivenijih tema u medijima sa Kosova koji izveštavaju na srpskom i onih na albanskom jeziku, jedina uočena preklapanja su slučaj Fatona Hajrizija i poseta Vilijama Bernsa, šefa CIA, kosovskom premijeru Aljbinu Kurtiju. To potkrepljuje kontinuirano zapažanje ozbiljne segregacije medijskog prostora na Kosovu i divergentnih interesovanja različitih jezičkih grupa.

Što se tiče medija koji pišu na albanskom jeziku, mada je i u njihovom fokusu bila tema vizne liberalizacije, njihovo izveštavanje isticalo je značaj ukidanja viznog režima za kosovske pasoše od strane Izraela.

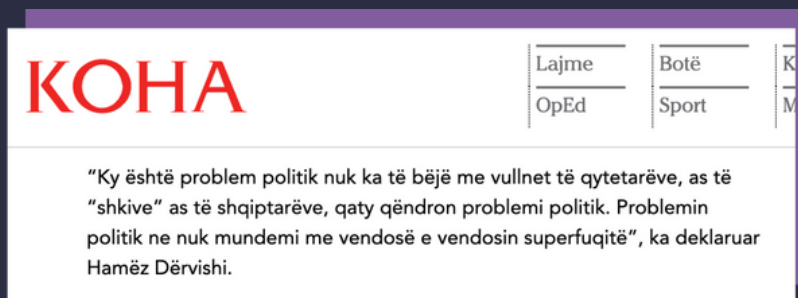
Najpraćenije teme u albanskim medijima od juna do avgusta 2024. godine

U izveštajnom periodu, najaktivniji medij koji izveštava na albanskom jeziku bio je Bota Sot, koji je objavio 32.424 tekstova, uz 182.289 interakcije. Međutim, vebisajt koji je zabeležio najviše interakcija na društvenim medijima bio je Kljan Kosova, sa 556.520 interakcija, iako je bio tek 7-mi najaktivniji medij na albanskom jeziku na Kosovu, sa 11.314 objavljenih članaka između juna i avgusta.

Tokom ta tri meseca zapažen je dosledan trend etničke netolerancije u medijima i političkom diskursu kako Kosova tako i Srbije.

Srpski mediji često su koristili pogrdne nazive za Albance, uključujući rasno uvredljiv „Šiptar“ koji se, samo u julu kad je Hajrizijevo ubistvo Krsmanovića podiglo etničke tenzije, pojavio u najmanje 37 članaka. Slično tome, u albanskim medijima uočene su vređanja Srba, što je doprinelo okruženju neprijateljskog narativa.

Tekstovi u srpskim medijima često su prikazivali radnje kosovskih vlasti, na primer izgradnju puteva u zaštićenim zonama, kao kolektivne radnje „Albanaca“ time jačajući stereotipe i produbljujući međuetničke podele. Sa svoje strane, albanski mediji jačali su narative o navodnim aktima genocida ili nedelima iz prošlosti bez proverenih dokaza.

Politički akteri kako na Kosovu tako i u Srbiji iskorišćavali su bezbednosne incidente za svoje ciljeve, često raspirujući etničke tenzije.

Ubistvo policajca Nikole Krsmanovića, koje je izvršio kosovski Albanac begunac iz zatvora, u Srbiji je prikazivano kao čin terorizma. Zauzvrat, kosovski zvaničnici nastojali su da počinioča povežu sa srpskim organizovanim kriminalom, stvarajući uzajamno suprotstavljene i nepotkrepljene narative. Taj incident uzburkao je međuetničke tenzije i doveo do senzacionalističkog izveštavanja i na Kosovu i u Srbiji.

Pokušaj ponovnog otvaranja za saobraćaj mosta u Mitrovici izrazito je politizovan. Srpski lideri tvrdili su da je to bio provokativni čin Kosova, dok je albanski narativ protiviljenje prikazao kao otpor normalizaciji. Medijsko izveštavanje samo je pojačalo tenzije, koristeći senzacionalizam za delegitimisanje namjera obe strane.

I Kosovo i Srbija iskoristili su ekološke i javne proteste kao oruđe za političko manevrisanje. Srpski zvaničnici delegitimisali su proteste protiv degradacije životne sredine optužujući aktiviste da su strani agenti i povezujući ih sa Vladom Kosova. Tvrdnje da su ti protesti imali za cilj destabilizaciju Srbije odvratili su pažnju sa problema po životnu sredinu.

Na Kosovu, meta kampanja dezinformacije bila je srpska baština, kroz navode o lažnim vezama između pravoslavnog manastira i ekološki štetnih hidroelektrana. Ti narativi podrivaju kako ekološki aktivizam tako i zaštitu kulturnog nasleđa.

Neki od medija bili su ključne poluge u oblikovanju polarizovanih narativa, širenjem dezinformacija i intenziviranjem javnih podela. Na Kosovu su se širile preuveličane priče o novčanim kaznama za neučešće na popisu stanovništva i infrastrukturnim projektima u severnim delovima, jačajući nepoverenje među zajednicama. Mediji su na Kosovu promovisali revizionističku istoriju, poput tvrdnji o zemlji u vlasništvu Manastira Visoki Dečani, čime su dodatno polarizovali osnovnu potku narativa.

Tokom čitavog inflamatornog izveštajnog perioda, međunarodni akteri uključujući zemlje Kvinte i NATO, dosledno su pozivali na deeskalaciju i dijalog. Međutim, lokalni akteri su njihova saopštenja često selektivno tumačili ili pak odbacivali kako bi se uskladili sa domaćim narativima.

Medijski i politički pejzaž ovog tromesečja otkriva duboko ukorenjen obrazac etničke netolerancije, politizovanih narativa i dezinformacije.

Ovaj izveštaj je pripremila Nova društvena inicijativa, organizacija civilnog društva iz Severne Mitrovice, kako bi uticala na inkluziju, izgradnju poverenja, procese demokratizacije i dobrog upravljanja na Kosovu. U tom procesu, NSI prati svoju viziju inkluzivnog društva izgrađenog na poverenju i uvažavanju među zajednicama, u kom građani svih etničkih grupa aktivno učestvuju u društvu i upravljanju.